Openbaar Zaaknummer: Z/26/368555

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Beslisnota gemeenteraad ambtshalve toekenning individuele inkomenstoeslag

Collegedatum: 15 september 2026

Voorgesteld besluit
de Gemeenteraad besluit:

1. De Wijzigingsverordening individuele inkomenstoeslag 2023 gemeente Wijchen vast te stellen onder voorbehoud van vaststelling van de begroting.

Aanleiding

Op dit moment moeten inwoners met een laag inkomen ieder jaar opnieuw een aanvraag indienen voor de individuele inkomenstoeslag. Dit is een toeslag voor inwoners die drie jaar of langer een laag inkomen (tot 110% van het sociaal minimum) en een laag vermogen hebben en geen uitzicht hebben op verbetering van hun inkomen. Bij de behandeling van de Participatiewet in Balans is het mogelijk gemaakt om de individuele inkomenstoeslag ambtshalve toe te kennen. Dat betekent dat de inkomenstoeslag automatisch kan worden uitgekeerd aan mensen die daarvoor in aanraking komen.
Een beweging die past in een ontwikkeling naar dienstverlening waarin we op tijd maatregelen nemen en willen voorkomen dat mensen geen gebruik maken van de regeling (bijvoorbeeld omdat ze zich schamen of de regeling niet kennen).
Deze meer mensgerichte dienstverlening is een mooie eerste stap in de Wijchense Armoede Aanpak: eenvoudig waar mogelijk, met minder administratieve lasten en meer vertrouwen in de inwoner.

De mogelijkheid om ambtshalve toe te kennen gaat in per 1 januari 2027. Gemeenten moeten voor zichzelf besluiten of zij dit willen toestaan en op welke wijze. De VNG adviseert de wijziging in de eigen verordening op te nemen. Met deze beslisnota wordt de raad in staat gesteld te kiezen voor een aanpassing van de verordening.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
24-10-2023	Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Wijchen 2023

Gewenst resultaat

Mensen die een laag inkomen hebben, worden niet meer belast met allerlei administratieve handelen en krijgen een toeslag waar ze recht op hebben. Zo zijn ze beter in staat om mee te doen in de maatschappij.

Argumenten

1.1 De wijziging van de verordening sluit aan bij ons beleid.
We hebben in het beleidsplan Armoede, geldzorgen en schulden (2023) opgenomen om extra in te zetten op langdurige armoede. Met deze wijziging dragen we bij aan de financiële ondersteuning van een grotere groep rechthebbenden.

1.2 *Deze wijziging maakt de individuele inkomenstoeslag toegankelijker voor inwoners*.
Veel inwoners ervaren het aanvragen van voorzieningen als tijdrovend en ingewikkeld. De ambtshalve toekenning geldt voor:
- a) inwoners die 36 maanden of langer een Participatiewetuitkering (PW uitkering) ontvangen en voldoen aan de vereisten
en:
- b) die personen die sinds de laatste toekenning van de individuele inkomenstoeslag van minimaal 12 maanden geleden vanaf deze toekenning aaneengesloten een uitkering op grond van de Participatiewet hebben ontvangen.
Zij krijgen de individuele inkomenstoeslag eenmaal per 12 maanden automatisch uitgekeerd. Voor deze groep mensen vervalt met de ambtshalve toekenning een jaarlijks terugkerende administratieve last. Het aanvraagformulier blijft bestaan voor overige rechthebbenden.

1.3 Deze wijziging vermindert de druk op de uitvoering.
Wanneer de individuele inkomenstoeslag aan een groot deel van de rechthebbenden automatisch toegekend kan worden, is er minder tijd nodig voor het behandelen van aanvraagformulieren. Deze tijd is beschikbaar voor ondersteuning en begeleiding van inwoners bij andere minimavoorzieningen.

Tegenargumenten en risico's

1.1 Een groter bereik leidt tot meer uitgaven.
Op dit moment maken nog niet alle inwoners die drie jaar of langer een Participatiewetuitkering ontvangen, gebruik van de individuele inkomenstoeslag. Bij het ambtshalve toekennen zullen ook deze inwoners deze toeslag ontvangen, waardoor de uitgaven voor de individuele inkomenstoeslag zullen toenemen. Overigens zijn alle inkomensondersteunende regelingen in Wijchen openeinderegelingen. Dat betekent dat de daadwerkelijke kosten afhankelijk zijn van het aantal toekenningen.

1.2 Bij ambtshalve toekennen bestaat er een risico op fouten.
Voor deze manier van toekennen gebruiken we gegevens uit onze systemen. Deze kunnen (op termijn) verouderd zijn. Dit is onderdeel van snel en pragmatisch handelen op basis van data. Hierdoor bestaat het risico van onterechte toekenningen. Normaliter volgt dan terugvordering. Dit risico beperken we door de groep te beperken tot alleen de bijstandsgerechtigden, te starten met actuele gegevens, te werken met een vast peilmoment en periodiek controles uit te voeren.
We vermelden in de interne werkinstructies enerzijds expliciet dat een ambtshalve toekenning van de inkomenstoeslag ten nadele van de bijstandsgerechtigde kan worden herzien. Anderzijds geldt ook dat een onterechte ambtshalve toekenning door een fout van de gemeente, niet ten nadele van de bijstandsgerechtigde wordt herzien.

1.3 Verouderde gegevens
Dit probleem doet zich voor bij inwoners zonder PW uitkering. Daarom kiezen we voor de groep uitkeringsgerechtigden.

1.4 Ongelijke behandeling
Inwoners met een bijstandsuitkering krijgen een ambtshalve toekenning, andere gerechtigden niet. Deze keuze hebben we bewust gemaakt omdat risico's bij toekenning aan andere inwoners groter zijn.

Financiële gevolgen

De gemeente Wijchen telt 443 huishoudens die meer dan 3 jaar een PW uitkering ontvangen (cijfers 2025). In de gemeente Wijchen bestaat een huishouden gemiddeld uit 2,2 tot 2,3 personen, waarvan grofweg 1,7 à 1,8 personen per huishouden volwassen zijn (gebaseerd op een aandeel eenpersoonshuishoudens van 32% en meerpersoonshuishoudens met of zonder kinderen). Dit betekent dat bij benadering 540 inwoners een PW uitkering hebben.
Hiervan zijn er 473 met een Participatiewet uitkering én een inkomenstoeslag.
De potentiële doelgroep zou dus kunnen toenemen met 67 personen. Dit betekent een maximaal bedrag van ca. € 35.000 aan extra uitgaven. Dit is een uitbreiding van ca. 11% t.o.v. 2025 (€ 310.000).

Het verzoek aan de gemeenteraad is om deze extra uitzetting integraal af te wegen in de begroting.

Communicatie

De wijzigingsverordening wordt op de verplichte wijze bekendgemaakt in het gemeenteblad van Wijchen op overheid.nl. Tevens wordt de doelgroep door ons actief geïnformeerd over de wijziging per 1 januari 2027.

Inwonersparticipatie

Wij hebben het adviesorgaan niet om advies gevraagd, omdat het hier om begunstigend beleid gaat dat ook wordt aangemoedigd vanuit de Rijksoverheid.

Uitvoering of Vervolgstappen

De conceptwijziging in de Verordening individuele inkomenstoeslag betreft het uitbreiden van artikel 2. Na vaststelling en bekendmaking van de wijziging wordt de gewijzigde verordening toegepast in de praktijk. Daarnaast wordt deze bekend gemaakt in de Wegwijs.
De wijziging treedt op 1 januari 2027 in werking.

Geheimhouding

Niet van toepassing.

Voorstel
Advies
Team W&I
Team Algemeen Juridische Zaken
Team Financiën